

ČR je již dvacet let oficiálně zemí bez výskytu vztekliny

4.7.2024 - Petr Vorlíček | Státní veterinární správa ČR

Státní veterinární správa (SVS) si před několika dny připomněla dvacet let ode dne, kdy Česká republika oficiálně získala mezinárodní status země prosté vztekliny. Pro člověka i zvířata smrtelně nebezpečnou nákazu se na našem území podařilo vymýtit zejména díky dlouhodobému důslednému očkování psů a také programu orální vakcinace lišek proti vzteklině na přelomu tisíciletí.

Vzteklina se na rozdíl od ČR vyskytuje v některých evropských zemích a masivně na ostatních kontinentech a riziko jejího opětovného zavlečení do země stále existuje.

Zejména od zavedení orální vakcinace lišek v roce 1989 měl výskyt vztekliny v ČR výrazně sestupnou tendenci. Během šesti let do roku 1995 poklesl počet pozitivních nálezů v liščí populaci takřka o devadesát procent. Od roku 2002 se na našem území nevyskytl ani jeden pozitivní případ vztekliny a ČR tak splnila kritéria pro přiznání statutu nákazy prostého státu. Tato skutečnost byla deklarována ve věstníku Světové organizace pro zdraví zvířat (dříve OIE, nyní WOA) dne 23. června 2004.

Pro ilustraci, jak bývala vzteklina v minulosti na území našeho státu rozšířená; ve dvacátých letech minulého století bylo každoročně laboratorně potvrzeno 400 – 600 případů vztekliny, z toho bezmála 90 procent u psů. Mezi roky 1919 a 1937 zemřelo na vzteklinu v Československu více než 130 lidí a bezmála 25 000 muselo být léčebně očkováno v Pasteurově ústavu v Praze (především poté, co bylo poraněno zvířetem).

Poté, co byla v roce 1953 zavedena povinná a bezplatná vakcinace všech psů na území státu proti vzteklině, výskyt u psů se snížil na minimum, Hlavním šířitelem vztekliny se staly volně žijící lišky. V roce 1984 bylo v Československu zaznamenáno rekordních více než 2200 případů vztekliny, z toho více než 90 procent u lišek. Díky vakcinaci lišek prostřednictvím ampulek s očkovací látkou uvnitř vhodných návnad po celé území státu se podařilo postupně nákazu zcela vymýtit. Poslední tři případy byly zaznamenány u lišek na Trutnovsku v roce 2002. Vedle SVS se na zdolání vztekliny tehdy intenzivně podílel Státní veterinární ústav v Liberci v čele s ředitelem Oldřichem Matouchem.

V roce 2015 byl v ČR diagnostikován jeden pozitivní případ vztekliny u netopýra. Vzteklina netopýrů je ale považována za specifickou variantu nákazy a jejím výskytem není dotčen statut vztekliny prostého státu dle mezinárodních kritérií.

SVS ve spolupráci s Národní referenční laboratoří pro vzteklinu ve Státním veterinárním ústavu v Praze stále pokračuje v preventivním monitoringu nákazy, v jehož rámci jsou vyšetřována zejména uhynulá zvířata. K dnešnímu dni bylo letos vyšetřeno 1 586 zvířat. Tento objem vyšetření by nebyl realizovatelný bez aktivního podílu zejména soukromých veterinárních lékařů a myslivců, ale také chovatelů a ošetřovatelů domácích i volně žijících zvířat.

„SVS připomíná, že všichni psi, lišky a jezevci držení v zajetí musí být ve stáří 3 až 6 měsíců očkováni a následně přeočkováni proti vzteklině. I nadále platí také povinnost předvést zvíře, které poranilo člověka, k vyšetření veterinárním lékařem 1. a 5. den po poranění,“ uvedl ústřední ředitel SVS Zbyněk Semerád.

Za první pololetí letošního roku dosud soukromí veterinární lékaři nahlásili SVS vyšetření celkem 122 zvířat, která poranila člověka. Ani v jednom případě nebylo zjištěno, že by zvíře vykazovalo klinické příznaky onemocnění. Zda jsou psi očkováni proti vzteklině, je dlouhodobě součástí kontrol veterinárních inspektorů v chovech psů. Přestože tato povinnost v českých zemích platí již takřka 70 let, část chovatelů ji neplní. V loňském roce v rámci kontrol zjistila chybějící či neplatnou vakcinaci ve 380 případech. Za nesplnění povinnosti může být chovateli uložena pokuta do výše až 20 000 Kč.

Vzteklina se, na rozdíl od ČR, nadále vyskytuje v některých evropských zemích a masivně na ostatních kontinentech. Několik pozitivních případů ročně je hlášeno například z Polska, Rumunska i Maďarska. Rizikovou zemí je dlouhodobě Turecko, kde jsou pozitivní nálezy hlášeny prakticky z celého území. Problematická je z tohoto pohledu také Ukrajina zmítaná válečným konfliktem.

Od začátku roku 2024 je stav výskytu vztekliny v Evropě následující:

Stát	Počet hlášení u zvířat
Francie	1
Maďarsko	14
Moldavská republika	5
Polsko	2
Rumunsko	11
Turecko	55
Celkem	88

<https://www.svscr.cz/cr-je-jiz-dvacet-let-oficialne-zemi-bez-vyskytu-vztekliny>